



ŞİRİNGÜL MUSAYEVA

## BU NECƏ SEVDA?

(povest)

*Ey, Füzuli, eşq mənin qılma nasehdən qəbul,  
Əql tədbiridir ol, sanma ki, bir bünyadı var.*

Külək yarpaqları süpürləyə-süpürləyə səki boyu qovurdu və adama elə gəlirdi; yarpaqlar zar-zar ağlaşır; küləyin haqsızlığından artıq təngə gəldiklərin kiməsə, nəyəşə eşitdirmək istəyir. Elə bil, yarpaqlar azacıq dincəlmək, elə dünəndə qalan öz yaşıl, - tumurcuq ömürlərin heç olmasa xəyallarında yenidən canlandırmaq istəyir, küləksə buna aman vermir, taleyin hökmü kimi əsirdi. Sanki, külək də əsməkdən cana doymuşdu, elə bil, onu da məcbur etmişdilər və o da yarpaqları hirsindən, hikkəsindən qovurdu.

Küçənin yuxarı başında cavan, qəşəng bir qadın görünürdü; külək onun saçlarını qarışdırır, yarpaqları ayağına çırırdı.

Qadın nə küləyə, nə də ayağı altında çırpınan yarpaqlara məhəl qoymadan, yolu adlayıb sağ tərəfdəki binanın qarşısında bir anlıq ayaq saxladı; yəqin nəyisə özü üçün aydınlaşdırırdı, sonra arxayın addımlarla üçüncü mərtəbəyə qalxdı və sağ tərəfdəki mənzilin zəngini basdı.

Qapını on-on beş yaşlarında bir qız açdı, Güləri içəri dəvət etdi:

-Buyurun, doktor, atam bu otaqda yatır.

Gülər otağa keçdi, çarpayıda uzanmış gözəl, qaraşın kişiyyə yaxınlaşdı.

-Bunlar bir kişi tapmadılar göndərməyə, bu qızı göndəriblər, adam ona xəstə olduğunu deməyə də utanır. - Kişi qalxıb yatağında oturdu.

Gülər gülümsünərək dedi:

-Sizin sahənizə mən baxıram.

-Bəs sən işləmədin axı, - Tağıyev işləyirdi.

-Mən məzuniyyətdə idim, - o, məni əvəz edirdi.

-Yaxşı, gəl görək, xanım qız, görək mənə nə divan tutacaqsan.

Gülər heç nə başa düşməyərək ona baxdı.

Kişi gülümsünərək dedi:

-Deyirəm, yəni necə müalicə edəcəksən?

-Xəstəliyiniz nədir?

-Sətəlcəm olmuşdum. Bu Tağıyev nə etdisə xəstəlik keçib getmək bilmir, nəfəs ala bilmirəm. İndi də məni xəstəxanaya göndərmək istəyir. Deyirəm; ay kişi, 5-10 günlük xəstəliyi bu qədər uzatmısan bəs deyil, indi də başlamısan xəstəxana?

Gülər gülməyini saxladığı üçün dodağını dişləyərək dedi:

-Bütün xəstələr ondan nəşə şikayət edirlər.

-Həkim deyil ki...

-İndi sizə baxaram.

Gülər onu yoxladıqdan sonra poliklinikaya gəlib aparata düşməyin vacib olduğunu söylədi.

Kişi narazılıqla:

-Sən, deyəsən, məni lap ağır xəstə edəcəksən. - dedi.

-Etmərəm, qorxmayın, Maşallah, pəhləvan kimisiniz.

Rentgenə düşmək vacibdir. Bəlkə, sizdə sətəlcəmdir, belə olanda nəfəs almaq çətinləşir. Sabah gəlin, tənbel olmayın.

-Sən mənə, - neçə ilin hərbcisinə tənbel deyirsən?

-Eləysə, sabah mütləq gəlin.

-Yaxşı, gələrəm. - Kişi gülümsündü.

Gülər sağollaşdı çıxdı.

...Səhərisi gün... Gülərin başı xəstələrə qarışmışdı.

Başını qaldıranda ona baxaraq gülümsəyən tanış bir adam gördü, əvvəlcə kimliyini ayırd etmədi, sonra onun dünənki xəstə olduğunu xatırladı, ona tərəf gedərək:

-Ah, gəldiniz... - dedi. - gedək rentgen otağına.

-Xəstənizi yola salın, sonra...

Gülər xəstəsini yola salıb qayıtdı.

-Heç bilmirəm xəstəmin adı nədir? - Gülər gülümsünərək altından yuxarı kişiyyə baxdı.

-Kərim Abbasov. Bəs həkimin adı nədir?

-Gülər Mirzəyeva.

Onlar rentgen otağına daxil oldular. Məlum oldu ki, xəstədə sətəlcəm başlayıb, ciddi müalicə lazımdır. Havalar soyuq keçdiyi üçün, həm də xəstənin istəyi ilə evdə müalicə olunmasını qərara aldılar. Və həkimlərdən də elə Güləri ona təhkim etdilər.

Gülər günəşni gedib Kərim kişini yoxlayırdı. Xəstə müalicəyə yaxşı cavab verirdi, artıq sağalmağa üzrəydi.

Bir gün Gülər yenə də xəstəyə baş çəkməyə getmişdi. Qapını Kərim özü açdı. Gülər otağa daxil oldu. Evdə heç kimin olmaması onu bir balaca sıxsaxsa da biruzə vermədi. Xəstəni yoxladı, vəziyyəti xeyli yaxşılaşmışdı.

-Yaxşısiniz. Dərmanları vaxtında atırsınızmı?

-Atıram...

Gülər:

-Qızdırmanızı yoxlayaq. - deyərək termometri ona uzatdı. Kərim yavaşca onun əlindən tutdu. Gülər diksinərək geri çəkildi, azacıq qızardı, lakin özünü o yerə qoymadı

Bir qədər keçdikdən sonra Gülər termometri istədi, Kərim kişi termometri verdi, amma nədənsə pərt olduğu sezilirdi, Gülərin üzünə baxmağa çəkinirdi, yəqin ki, öz hərəkətinin yersiz olduğunu anlayırdı...

Gülər bir şey biruzə verməyərək bəzi məsləhətlər verib çıxdı.

...Aradan bir neçə gün ötdü. Baş həkim Əmrahov Gülərdən xəstənin vəziyyətini soruşdu. Gülər son günlər ona baş çəkmədiyini dedi. Professor töhmətlə Gülərə baxaraq başını buladı.

-Olmadı da belə... Belə şeylərdi biz həkimləri xəstələrin gözündən salan... Sən ona vaxtaşırı baş çəkməlisən.

-Yaxşı... Bu gün gedərəm...

Gülər getməmişdən Kərim kişiye zəng vurdu.

Kərim kişi halının yaxşı olduğunu dedi.

-Eləysə, sabah poliklinikaya gəlin.

-Halımın nisbətən yaxşı olması o demək deyil ki, mən, ümumiyyətlə xəstə deyiləm. Xanım qız, bu sizin işinizdir. İşiniz çox laqeyd yanaşırsınız.

Gülər gələcəyini söyləyib telefonu bağladı. Nəsə getmək istəmirdi... Getməməyə də professordan çəkinirdi. İstər- istəməz plaşını geyinib çıxdı.

Qapını yenə də Kərim özü açdı. Yenə də tək idi. Gülümsünərək Güləri içəri dəvət etdi. Onun üzündəki mehriban ifadəni gören Gülərin qorxusu dağıldı.

Kərim həkimlərin sənəti haqqında maraqla danışır və Gülər də qeyri-ixtiyari gülümsünərək onu yoxlayırdı.

Kərim birdən onu qucaqladı. Gülər dəhşətlə dartındı, dodaqlarını öpmək istəyən Kərimdən başını qaçırdı, kişinin öpüşü onun boynuna düşdü. Gülər hirsli dartınıb ayağa durdu. Kərim onun qollarını buraxmayaraq asta pıçiltılarla söylədi

-Səni görən gündən bəri gecə də, gündüz də səni fi-

kirləşirəm. Mən səni sevirəm.

Gülər heyrətlə yaxından onun gözlərinə, gülümsəyən dodaqlarına baxır, astadan pıçiltılarla danışan Kərimin səsi onu olmanın dərəcədə qorxuzurdu. İlahi, o, Gülərlə nə üçün belə rəftar edirdi? Gülər yəqin ki, nədəsə səhv etmişdi. Kətan kimi ağararaq dedi:

-Bu dəqiqə qışqıracağam, əlinizi çəkin.

Kərim kişi isə əlini çəkmək əvəzinə onu zorla sinəsinə sıxdı.

Gülər sapsarı idi, ağlamsınaraq:

-Əlinizi çəkin! - dedi.

Kərim əlini çəkdi.

-Sənə neynirəm ki... - Müqəssircəsinə pıçıldadı.

-Siz məni nə hesab edirsiniz... Mən sizin üçün bəyəm nəyəm?

-Axı sən niyə elə hesab edirsən ki, mən səni nə isə hesab edirəm. Sadəcə... çox qərribə bir hissdır... səni görən andan vurulmuşam.

Gülər əlləri əsərək çantasını yığışdırdı və pərt olmuş Kərim kişiye baxmadan otaqdan çıxdı.

...Nədənsə, Kərimin hərəkəti Gülərin yadından çıxmırdı. Axı o nə üçün Gülərə qarşı elə hərəkət etmişdi, Güləri nə hesab edirdi? Gülərin qanında bir intiqam ehtirası qaynayırdı, onu ələ salmaq məqsədi ilə nömrəni yığırdı.

-Alo... - Kərimin gümrah səsi eşidildi.

Gülər onu ələ saldığını düşünərək:

-Kərim müəllim, sizsiz? - deyərək soruşdu.

-Bəli... Nə əcəb buralara zəng etmişən?

-Heç, elə-belə. Dedim görüm necəsiniz...

-Yaxşıyam... Çox sağ ol... Buralara nə vaxt gələcək-sən?

-Heç vaxt... Kərim müəllim yaxşısiniz, hətta o dərəcədə ki... (istədi desin camaatın arvadına girişirsiniz, amma demədi.

-Gəl... Mən səni gözləyəcəyəm... - Kərim pıçıldadı.

-Gəlməyəcəm. - Gülər əsəbiləşdiyini hiss edirdi.

-Gəl... - Kərim yenə pıçıldadı. - Peşman olmazsan.

Gülər telefonu bağladı. Ürəyində ondan acıq çıxdığını düşünsə də, ona belə rol oynamaq çətin idi.

...Səhəri evdə tək idi, işə çıxmamışdı, telefonuna zəng gəldi, Kərimdi. Əvvəlcə telefonu açmaq istəmədi. Sonra... "sənin başına bir oyun açım ki... Bir də xalxın qadınına, qızına ilişməyəsən..." düşünərək telefonu açdı.

-Salam. Necəsən?

-Yaxşıyam.

-Nə üçün gəlmirsən bura?

-Bilsəm ki, özünüzü düz-əməlli aparacaqsınız, gələ-rəm.

-Düz-əməlli aparacam... Gəl...

...Gülər bilmədi nə desin.

-Darıxmışam sənin üçün, gəl.

Gülər qızararaq telefonu qapadı. Divardakı güzgüyə

yaxınlaşdı, oradakı əksinə gülümsünərək göz vurdu. "Xəstəyə yaman ilişirsən ha!"

...Aradan bir neçə gün ötdü. Gülər işdə idi. Kərim zəng etdi. Gülər canında baş qaldırmış şeytanlıqla telefonu açdı.

-Hə, sizsiniz?

-Bəli, mənəm.

-Necəsiniz? Sağaldınız?

-Bunu həkim gəlib yoxlamalıdır. Hamısını Əmrahova deyəcəyəm.

-...Gülər bilmirdi nə desin...

-Nə üçün gəlmirsən bura?

-Qorxuram! - Gülər onu doladığını düşünsə də vücudunu qərribə bir titrəyiş bürümüşdü.

-Nədən?

-Sizdən.

Xəttin o başında sükut yarandı. Bir qədər sonra Kərimin səsi gəldi.

-Qorxma... İki dəfə gəlmisən bura, sənə nə olub?

-Kərim müəllim, arvadınız sizi xəstə ola-ola qoyub hara gedib?

-Arvadım yoxdur... Rəhmətə gedib.

Güləri gic bir gülmək tutdu. Güldüyü üçün bir az pərt olsa da özünü o yerə qoymadı, onu dolamaqda davam etdi.

-Kərim müəllim, birdən mənim medsestrama vurularsınız ha...

-...Kərim müəllim güldü, cavab vermədi.

-Yox, siz yəqin ona eşq elan etmişiniz.

-Mən elə adam deyiləm.

Gülər istədi desin: bəs mənimlə niyə elə rəftar etdiz, demədi, artıq danışmağa özündə taqət tapmayaraq sağollaşıb telefonu bağladı.

...Gülər poliklinikada idi. Nəsə xəstəsi yox idi. Qarşısına qoyduğu güzgüdə dodağına dodaq boyası çəkirdi. Bu vaxt qapı açıldı, Kərim kişi içəri daxil oldu. Dodaq boyası Gülərin əlindən yerə düşdü. Kərim kişi tez onu yerdən qaldırıb Gülərə verdi. Mehriban, qərribə nəzərlərlə Gülərə baxırdı və nəsə özünü itirmişdi. Gülər bu kişini şorgöz bir adam bilirdi, onun Gülərlə qərribə davranışı gənc qadına bu əsası vermişdi. İndi isə... qadın onun haqqında tamamilə səhv fikirdə olduğunu anlırdı. Kərim uşaq kimi elə saflıqla, sadəliklə gülümsəyirdi ki...

Nəhayət, Gülər dilləndi:

-Gəldiniz? Yaxşı-sınız?

-Onu sən deyəcəksən.

-Gedək rentgenə.

-Rentgenə sala-sala məni birtəhər edəcəksən.

-Etmərəm... Qorxmayın.

-Artıq etmişən...

Gülər qızardı.

Gülər rentgenin cavabına baxaraq gülümsündü

-Ciyərləriniz sapsağlamdır.

-Ciyərlərim sağlamdır...İndi də ürəyimi xəstəliyə salmısan.

-Mən? Mən sizə neylədim ki...

-Neyləmədin ki...

Birdən-birə Gülərin ona yazığı gəldi. Doğrudan da, deyəsən həddi aşmışdı.

-Yaxşı da... bağışlayın, siz Allah... Bir də sizə zəng etməyəcəm...

-Edəcəksən! - Sanki ömr edirdi.

-İstədim sizdən acıq çıxım...

-Neylədin... yaxşı elədin... Bu gün gəl. Yaxınlıqdakı parka gəl. Söhbət eləyək.

-Uşaqsınız?

-Mənim ürəyim uşaq ürəyidir.

-Gəlin elə belə dost olaq.

-Olaq da...

-Siz qadınla kişinin dostluğuna inanırsız?

-Yox.

-Niyə?

-Olmaz da... Bilmirsən niyə?

-Axı mən inanıram.

-Mən isə inanmıram. Qadınla kişi o vaxt dost ola bilər ki, onlar arasında məhəbbət var. İşdən sonra gəl, yaxşı-mı? Bir az söhbət edərik.

-Söhbət etdiniz də... indi...

-Səni gözləyəcəm...

Gülər cavab vermədi.

-Yaxşı, hələlik. - Kərim çıxdı.

Gülər sakitcə oturub bir nöqtəyə baxırdı. Özünü çox münasibətsiz bir vəziyyətdə hiss edirdi. Axı necə oldu söhbət bu yerə gəlib çıxdı?

...Kərim artıq işə çıxırdı. Hər gün, günəşırı Gülərə zəng edirdi. Gülər özü də anlamadan tora düşmüşdü. Nə isə onu Kərimə, onun səsinə doğru cəlb edirdi. Gülər dəhşətlə onun üçün darıxdığını hiss edirdi. Özünü danlayır, əri, oğlu olduğunu öz-özünə hey təkrarlayırdı. Bütün bunlardan əlavə heç Kərimin necə adam olduğunu belə bilmirdi. Görən Kərim onu doğrudanmı sevirdi? Ah, bu şeytani hiss...

Gülər darıxırdı... Ah, onun səsi, onun nəfəsi... Bütün günü onu fikirləşirdi, hər an onu görmək istəyirdi, o, zəng etməyəndə darıxırdı...

Bəzən Gülər saatlarla onunla yanaşı uzanmış ərinə baxır, qəlbindəki hissləri açıb söyləmək istəyirdi. Görən əri onu başa düşərdimi? Onu bu dəhşətli hisslərdən uzaqlaşdırırdı bilərdimi? Gülər hər şeyi açıb ərinə deyə bilsəydi...

...Bir gün Kamran - Gülərin əri sevinclə gəldi ki, Almaniyaya getmək məsələsi baş tutur; əvvəlcə o, gedəcək, sonra viza göndərəcək, Gülər də gələcək.

Gülər saralaraq onu dinləyirdi.

Kamran:

-Nə var ki, burda, tez-tez zəng edəcəm, bir-iki aya sən də gələcəksən.

-Ah, Kamran, nə var ki, orada. Mənim işim var, sən də özünə bir iş tap, qəriblikdir.

Ay qız... Nə danışırısan... Belə gözəl bir ölkədə yaşamaq... Bu mənim çoxdankı arzumdur.

Gülər dalğın-dalğın ona baxır, qəlbindəki ona əzab verən hissi açıb ərinə demək, ondan yardım almaq istəyirdi. Lakin bunun yersiz olduğunu da hiss edirdi. Bunu Kamrana demək, ümumiyyətlə yol üstə olan bir adama bunu söyləmək nə dərəcədə düzgün idi? Onun planların alt-üst etməyə əsas var idimi? Gülər özü bunu Kamransız həll edə bilməzmi, qəlbinə dolmuş bu qorxunc hissləri qəlbindən uzaqlaşdırma bilməzmi? Həm də Kamran onu nə dərəcədə düzgün başa düşər?

Artıq Kamranın sənədləri hazır idi.

Ərini yola salarkən Gülər qəlbinin dərinliyində dəhşətli bir qorxu hiss edirdi, - bu onun özünün özündən qorxusu idi. Kaş o da elə indi əri ilə çıxıb gedə biləydi, Kərim kişi zənglərindən, sözlərindən xilas ola biləydi.

Nə isə... Gülər ərini yola salıb otağa qayıtdı. Oğlu hələ yatırdı. Gülər kirmiş oturub gözlərini bir nöqtəyə dikmişdi. Kamranla tanış olduğu, ailə həyatı qurduğu günləri xatırlayırdı. Düzdür, indi bunlar Gülərə çox solğun görünürdü... Telefonun səsi onu xəyalından ayırdı. Kərim idi... Gülər xəcalətlə qəlbinin telefona doğru atıldığını hiss edirdi. Lakin yox, Gülər telefonu açmayacaq, ərini yola salıb başqa kişi ilə danışmayacaq. Gülər elə qadın deyil, ləyaqətlidir, neçə-neçə oğlanın içindən ərini seçib, ona ərə gedib, onu heç kəs buna məcbur etməyib. Həm də əri onu çox istəyir. Gülərin heç bir əsası yoxdur onu tanımadığı, bəlkə də, riyakar bir adama dəyişsin.

Bilə-bilə ərin var və ondan heç bir xəyanət, riyakarlıq görmədən ona qarşı riyakar olmaq olarmı? Ona yalanlar satmaq, onu, bəlkə də, xırda, cılız bir məhəbbətə dəyişmək olarmı?

Gülər sənə nə olub?

Telefon yenə zəng çalır. Gülər o gün telefonu açmadı.

...Səhəri gün Kərim yenə zəng vurdu.

Gülər telefonu açdı.

-Necəsən?

-Yaxşıyam...

-Səsin nəyə birtəhərdir.

-...

-Nə olub sənə?

-...

-Bura bax, sən heç ömründə sevmisən?

-Bəli.

-Kimi?

-Ərimi

-İnanmıram. Sevməmişən... Ailə qurmusan. Sevmək başqa şeydir.

-Bu çox qorxulu oyundur. Xahiş edirəm, gəlin bunlara son qoyaq.

-Artıq gecdir, ocaq alışıb, onu söndürmək qeyri-mümkündür.

-Kaş, mən sizə rast gəlməyəydim... - Gülər hıçqırdı.

-Ağlama... Məhəbbəti sevinclə qarşılamaq lazımdır. Məhəbbət İlahinin bizə verdiyi ən müqəddəs hissədir.

-Lakin əgər o məhəbbət kimi yox, əxlaqsızlıq kimi qarşılanacaqsa, insanlar tərəfindən başa düşülməyəcək-sə?

-Sən əgər bunları fikirləşirsənsə, onda məni sevmir-sən.

-...

-Onda fikirləşmə... Gəl yanıma... gəl...

-Heç vaxt... - Gülər titrəyərək telefonu söndürdü.

...Kərim Güləri dəli bir məhəbbətlə sevirdi. Əvvəlcə onu suyuşürin bir qadın kimi xoşlamış, şux zarafatları ilə onu güldürmək, araya bir şuxluq salmaq istəmişdi. Sonra... özü də anlamadığı bir hisslə ona girişmişdi. Lakin vaxt keçdi... indi Kərim qərribə bir cazibəsi olan Güləri xəyalından çıxarda bilmirdi. Kərim onu sevirdi, istəyirdi bu sevgi Gülərə də sirayət eləsin. Gülər nə iləsə ona bağlansın. İlahi, ömrün bu çağında bu vaxta qədər duymadığın bir duyğu ilə sevmək olarmış... Hansısa bir qadınla söhbət belə həyatının mənasına çevrilmiş. Kərim onunla söhbət edəndə nədən hər şeyi unudur; sanki Gülər də, o da subay, bir-biri üçün yaranmış insanlar idi. Kərim bəzən düz hərəkət etmədiyini düşünürdü; ailəli, namuslu qadındır, hiss olunur ki, ərindən başqa heç kəslə əlaqəsi olmayıb, belə bir qadını yoldan çıxartmaq nə dərəcədə düzgündür?

Lakin... ömründə sevməyən, amma sevgi hisslərini yaşamaq istəyən bir kişi sevgi hissləri gələndə ondan vaz keçə bilərmə? Bəlkə, bu hissləri Gülər demişkən elə dostluqla çərçivələsinlər. Lakin... Kərim sevdiyi qadın üçün inanılmış dost yox, ehtirash bir sevgili olmaq istəyirdi.

...Gülər poliklinikada əyləşmişdi. Həkim Novruzov onun kabinetində idi: iş barədə nə isə danışdılar. Bu vaxt qapı açıldı və Kərim içəri daxil oldu. Novruzov əsəbiləşdi

-Yoldaş bu nə hərəkətdir. Biz danışırıq.

-Mən bilərəm. - Kərim köntöy cavab verdi.

-Bu nə deməkdir? Bu kimdir, Gülər?

-Xəstədir.

-Xəstələrə çox ixtiyar verirsiniz...

Gülər dinmədi.

-Oturmaq olar? - Kərim Gülərdən soruşdu.

-Əyləşin! - Gülər tapçanda yer göstərdi.

-Yaxşı, hələlik! - Novruzov Gülərə qərribə baxışlarla baxaraq çıxdı.

Gülər həyəcanla Kərimə baxdı

-İşdən nə vaxt çıxırsan? - Kərim soruşdu.

-10-15 dəqiqədən sonra...

-Aşağıda səni gözləyirəm. Ağ maşındır, nömrə...

-Nə danışırırsınız, bu nə deməkdir? - Gülər onun sözünü kəsdi.

-Gedərik. Səninlə bir-iki saat söhbətim var.

-Mən gələ bilmərəm... - Gülər tamamilə pərt oldu.

-Bura bax, məni sevirsen?

-Bunun məsələyə dəxli yoxdur.

-Var! Sən böyük saxtakarsan. Denən səni sevmirəm, səni ələ salıram, sənin qəlbinlə oynayıram.

-Yox... elə etmirəm. - Gülər haradasa haqsız olduğunu hiss etdi.

-Edirsən!

-...

Gəl, aşağıda səni gözləyirəm. - Kərim çıxdı.

Gülər iş vaxtının qurtarmasına baxmayaraq, oturub gözləyir, yoldaşları ilə söhbət edirdi ki, Kərim çıxıb getsin. Bu vaxt iş yoldaşı Aynur ona yaxınlaşdı

-Getmirsən?

-Gedirəm. Səhərdən yol yoldaşı axtarıram. - Gülər ayağa qalxdı.

-Eləysə, yol yoldaşı mən.

-Gedək...

Kərim Gülərin başqa bir qadınla çıxmasına təəccübləndi. Budur, Gülər heç onu tanımır kimi keçib getdi. Kərim heyrətlə onun arxasınca baxırdı

-Sən beləysənmiş... - Nə isə içində çarəsiz bir qəzəb var idi...

Gülərin hərəkəti ona çox pis təsir edirdi. Mələk kimi təmiz, təbiətin özü kimi təbii olan bu qadın indi onun yanından necə asanlıqla keçib gedirdi. Heç ona tərəf baxmadı da... Deməli, o da süni ola bilmiş. O isə bu vaxta qədər rast gəlmədiyi, lakin həmişə arzuladığı qadını onun simasında tapdığını düşünürdü.

...Gülər o axşam çox həyəcanlı idi. Televizorda türk müğənnisi Sezen Aksu oxuyurdu:

Bir an da gəlib külləncə...

Ürəklərimiz dilləncə...

Başqa sevgilərdə təsəlli bulunca...

Ətrafımızı bir boşluq saracaq.

Hər şey anlamsız gələcək...

İştə... biz o gün tükənəcəyiz...

Və müğənni hər dəfə axırıncı misranı bir fəryadla təkrar edirdi. Bu səs necə də Gülərin qəlbinin fəryadına bənzəyirdi. Gülər hönkür-hönkür ağlayırdı.

-İştə... biz o gün tükənəcəyiz...

Və Gülər hər şeyin onun üçün tükəndiyini hiss edirdi. Artıq yaşamaq qüvvəsi qalmamışdı. Bu bəla onu hardan tapdı?

Xəcalətlə nə isə danışan oğlunun sarışın tellərini sıgallayırdı. Vaxt var idi qəlbində nöqtə boyda boş yer yox idi ki, ora hansısa bir hiss daxil olsun. Bəs nə oldu?

Ah, Gülər bu məhəbbətə cavab verə bilsəydi... Gü-

lər bütün bunları bacarardı, əgər o, evli bir qadın olmasaydı... Lakin indi...

Bəs bunları bilə-bilə nə üçün ürəyi ilə bacarmır? Əgər ağılla hər şeyi ölçüb-biçəcəkdisə, ürəyi ilə bacarsın da, onu sevməyə qoymasın. Lakin Gülər ürəyi ilə bacarmırdı, bu ürək sahibindən heç nə soruşmadan sevirirdi. Hər an sevdiyinin səsini eşitmək, hər an onu görmək istəyirdi. O, zəng etməyəndə darıxırdı. Dünyanı onsuz təsəvvür etmək, onu qəlbindən çıxarıb yaşamaq istəyirdi. Yox, bu mümkün deyildi. Əri ilə evləndiyi vaxtları xəyalında canlandırır, ərini sevdiyinə özünü inandırmaq istəyirdi. Yox, bu mümkün deyildi. O xatirələr çox sönük idi, Güləri cəzb etmirdi, ovsununa salmırdı. Oğlunun doğulmasını xatırlayırdı. Oğlunu sevirdi, lakin bu da onun qəlbinə dolmuş amansız hissləri vurub çıxartmırdı. İstəyirdi qəlbinə didsin, dağıtsın, onun üçün dərd çəkməyə qoymasın... lakin bu da mümkün deyildi. Saatlarla oturur, gözünü bir nöqtəyə dikir, həyatda belə şeylərin çox olduğunu, həmişə də əxlaqsızlıq, şəərəfsizlik kimi qarşılandığını öz-özünə təkrarlayırdı. Bənövşə gözlü nənəsini canlandırırdı xəyalında, ulu nənələri düşünürdü, istəyirdi onların ulu xəyalları önündə utansın, bu yersiz məhəbbətə uymasın. Lakin bu da mümkün deyildi.

Zamanı geri fırlamaq hər şeyi təzədən başlamaq olsaydı, Gülər də, o da bir-birinə vaxtında rast gəlsəydi, onları Tanrı bir-biri üçün yaratsaydı. Lakin zaman başqa cür dövr edib, onlar o vaxt yox, bu vaxt bir-birinə rastlaşıblar. Və hansısa ecazkar bir qüvvə indi onları bir-birinə cəzb edir. Lakin... gücləri çatarmı bu məhəbbəti cəmiyyətin qarşısında etiraf etməyə. Bu mümkünmü? Gülər bunu istəyirmiyə?

Yox istəməirdi...

Eləysə qəlbindəki bu təlatüm nədir?

Bilmirdi...

Sezen Aksu indi növbəti mahnını oxuyurdu:

Sen ağlama...

Dayanamam.

Ağlama, göz bəbəyim

Sana kıyamam...

Al yüreyin senin olsun.

Yüreyin bende kalırsa

Yaşamayam...

Telefonun səsinə ayıldı.

Qeyri-ixtiyari telefonu açdı.

-Gəlim sizə? - Gözəl kişi səsi pıçıldadı.

-Nə danışırırsınız... - Gülər titrədi.

-Nə olacaq ki... Bir az söhbət edərik...

-Yox... yox...

-Bura bax, açıq de ki, məni sevmirsən.

-Daha mənə zəng etməyin. Xahiş edirəm.

-Bu mümkün deyil.

Aradan bir müddət ötdü. Kərim demək olar ki, hər gün təkidlə zəng edir, Güləri görüşə çağırırdı. Gülər isə böyük səhvə yol verdiyini, odla oynadığını artıq başa düşmüşdü. Artıq bu od şölə çəkib yanmaqda, Güləri də, Kərimi də yandırmaqda idi... Gülərin ona yazdığı gəlirdi, bu odu söndürmək üçün yollar arayırdı. Odu ki, Kərimə görüşə gələcəyinə söz verdi.

Böyük bir tərəddüdlə görüşə getdi. Kərim bağın ən dərin guşəsində oturacaqda əyləşmişdi. Güləri görcək cəld ayağa durdu, ona tərəf yeridi.

Onlar bağda gəzişirdilər. Kərim ürəyi sinəsindən çıxacaq kimi tez-tez nəfəs alırdı. Gülər söhbətə necə başlayacağını bilmirdi. Kərim onu yanpörtü süzür, onun yaxınlığından duyduğu məmnunluqdan gülümsəyirdi.

Nəhayət, Gülər özünü toplayıb dedi:

-Gəldim ki, sizinlə açıq danışım.

Kərim ona baxır, həyəcanla nəfəs alaraq Gülərin nə deyəcəyini gözləyirdi.

-Gəlin, bu üzüntülərə, bu oyuna son qoyaq! - Nəhayət, Gülər pıçıldadı.

-Mən bizim münasibətlərimizə belə deməzdim.

-Bunun axırı yaxşı olmayacaq. - Gülər davam etdi.

Nə üçün? - Kərim soruşdu.

-Necə nə üçün? Siz məni sevmirsiniz. - Gülər bu sözü söyləyəndə Kərim diksindi. - Əgər məni sevsəydiniz, mənim qəlb evimi uçurmaz, ailəmə qarşı soyutmazdınız. Nə istəyirsiniz məndən?

-Mənə sənə sevgin lazım idi. Bu sevgi yaranıbsa, mən hər şeyə hazırım: necə istəyirsən, elə hərəkət edək; birbaşa zaksə gedək, mənim evimə gedək.

-Bəs mənim oğlum?

-O bizə ağırlıq etməz.

-Bəs ərim?

-Sən onu sevmirsən.

-Nə olsun? Biz avropalı deyilik, ingilis, amerikan, rus deyilik. Siz bunları bilirsiniz axı...

-Mən bir şeyi, - səni sevdiyimi bilirəm! - O, Gülərin qarşısını kəsdi, əllərini onun çiyinə qoydu. Gülər ağlayaraq onun əllərindən azad olmaq istədi. Kərim onu bərk-bərk sinəsinə sıxdı.

-Gülər... - O, ilk dəfə Gülərin adını dedi. - Həyat bizə bir dəfə verilir, unut hər şeyi, məhəbbət heç nəyi ölçüb-biçmir, sevgi qarşısındakı maneələri vurub yıxır. İndi məcnunluq-acizlik zəmanəsi deyil. Mənim fikrimcə, aşıq aciz olmalı deyil. Tapşır həyatını mənə, qayda-qanunlara qul olma, iyirmi birinci əsrdə yaşayırıq.

Gülər onun ağuşunda titrəyir, vücudunun sanki əriyərək onun vücuduna qovuşmaq istədiyini hiss edirdi. Amma yox, axı Gülər başqa niyyətlə gəlmişdi; diksinərək yavaşca Kərimi itələdi. Kərim bunu hiss etmədi

-Burax məni! - Gülər ağladı.

-Yaxşı, yaxşı, ağlama. - Kərim dərindən köks ötürərək, Güləri sinəsindən araladı, əlləri isə hələ də onun saçlarında gəzirdi.

-Sənə neynirəm ki... ağlama... - Kərim pıçıldadı.

Birdən Gülər xatırladı: bura hər şeyə son qoymaq üçün gəlmişdi. Axşamdan plan qurmuşdu; Kərimə onunla əylənmək istədiyini, ondan intiqam aldığını söyləməli idi.

-Əgər sizi sevməsəydim, bilsəydiniz ki, sizi sevmirəm, məndən əl çəkərdiniz?

-Yəqin ki... - Kərim yenidən onun əllərindən tutmaq istədi. Gülər əllərini qaçırdı, Kərim davam etdi. - Özünü uşaq kimi aparma. Mən uşaq deyiləm ki, sənə məni sevdiyini görməyim.

-Yox, mənim təbiətim belədir, - şıltaq. Nənəm həmişə deyirdi ki, qız gərək bir qədər ciddi olsun, həmişə mənim xasiyyətimdən qorxardı. - Kərim inamsızlıqla ona baxırdı. Gülər isə artıq ixtiyarsız başladığı işi sona yetirirdi. - Məni bağışlayın, mən sizi sevməmişəm, sizi ələ salmışam. Yadıңызdadır: ilk günlər mənle etdiyiniz hərəkətlər..? - Kərim başını utancaqlıqla tərptədi. - Bax, həmin hərəkətə görə sizdən acıq çıxmışam...

Kərim qarqara qaralaraq yaxındakı skamyada əyləşdi. Qarşısındakı Gülərə baxır, beyni isə uğuldayırdı: "Demək, onun belə işləri də varıymış..."

-Çox heyif... - Bircə bunu deyə bildi. Kərim onun pörtən yanaqlarına, gülümsəyən dodaqlarına baxaraq, lətif səsinə qulaq asaraq sevdliyini düşünürdü. Düşünürdü... ömrün qalan illərini bu sevgi xoşbəxt və mənalı edər. Nə olardı bu qadın onu sevsə? Dünyadan nə əskilərdi axı... O ki... çox şey istəmədi... bircə ömürlük məhəbbətdən savayı. Nə idi ki, bu?

Gülər onu gözaltı süzür və düşünürdü: deyəsən inandır... Ancaq bu yolla mümkündür onun təkidlərindən qurtarmaq... bu oyuna son qoymaq... bu yolla... bu yolla...

Hər ikisi pəjmürdə idi: danışmağa sözləri qalmamışdı...

Gülər içində nəyinsə qırıldığını hiss etsə də dedi ki sözü geri götürmək fikrində deyildi. Kərimin qaralmış sifəti, aşağı əyilmiş başı, dizləri üzərində çarpazladığı əlləri bu dəqiqə onu necə də cəzb edirdi. Gülər içindəki qadının bu dəqiqə ona doğru atılacağını, göz yaşları ilə onu sevdiyini söyləyəcəyini hiss edib pıçıldadı:

-Yaxşı, mən gedim...

Kərim ixtiyarsız ayağa qalxdı.

-Gedək səni ötürüm.

-Yox, lazım deyil. Özüm gedəcəm. - Gülər dedi və dönüb getdi.

-Buyur, bu da sənə məhəbbət... - Kərim xəcalətlə düşündü. - Deyir ki, sizi sevməmişəm, ələ salmışam, dolamışam. - Kərim dişini dişinə sıxdı. - Qoy belə olsun, məni ələ salsın. Nə olar ki... Kərim, səni ələ salan

bir qadıncıdan ötrü nə əzab çəkirsən, durub onun ardınca qaşmaq istəyirsən?

Bu arada Kamran zəng vurub viza göndərdiyini söylədi.

Getmək...

Biləndə ki, artıq ona əlin çatmayacaq, ünün yetməyəcək, bəlkə, unutmaq mümkün oldu.

Artıq Gülər yol tədarükü görürdü.

Getmək... Onu görməmək... Onun səsinə eşitməmək...

Getmək... Hər şeyə son qoymaq... İnsan ömrü... insan həyatı... sən nə qərribəsən? İnsanın ən ali hisslərindən olan məhəbbət insana bu qədər kədər gətirərmiş... İnsan nə irəliyə, nə də geriye yol tapmazmış...

İrəliyə gedən yol uçurum, geriye gedən yol qüssəli, darıxdırıcı, yeknəsəq bir həyat demək olarmış... Vيران qalmış, bomoş bir qəlb demək olarmış...

Bəs Gülər nə etsin?

İrəliyə getmək bir qrup insanın dəhşətdən böyümüş gözləri, kinayə ilə büzülmüş dodaqları, qohumların heyrəti, nifrəti, qəzəbi, ərin sarsıntısı, məhvi, xəcaləti idi...

Bəs Gülər nə etsin?

Gülər həmişə ağı, həyası, tədbiri ilə seçilən bu qadın indi başını itirmişdi.

Sevmək günah idimi? Gülərin təqsiri var idimi ki, sevir?

Məgər, məhəbbət nəyəsə baxırmı, məhəbbət nəyəsə ölçüb-biçirmi? Məhəbbət qonduğu ürəklə hesablaşırırmı?

Gülər heç olmasa onu axırda elə təhqir etməyəydi. Sevən qadına yaraşarmı sevdiyinə ürəyinə dağ çəksin, onu dəlicəsinə sevdiyi halda sevmədiyini, ələ saldığı, məsxərəyə qoyduğunu desin. Necə də tutuldu, tamam pərt oldu...

Gülər böyük bir tərəddüddən sonra telefonu götürdü, nömrəni yığdı. Kərimin səsi xətdə eşidildi:

-Bəli.

-Salam. - Gülər çətinliklə dilləndi.

-Salam. - dedi Kərim və Gülərin nə deyəcəyini gözlədi. Gülərdən səs çıxmadığını görüb davam etdi. - Nə əcəb zəng etmişən? Bir-birini ələ salan adamların bir-birinə zəng etməsi nə dərəcədə düzgündür?

-Ah, elə deməyin, xahiş edirəm... Mən sizi ələ salmamışam. Mən istəsəm də kimisə ələ sala bilmərəm.

-O gün dedin. Yadından çıxıb?

-Ah... yox... yox...

-Sənin hərəkətlərin də bunu sübut edir.

-Yox...

-Belədir.

-Yox elə deyil... Mən sizi sevirəm... Bəs siz məni?

-Gülər ağlayırdı.

- ...

-Gedirəm... O, deyib gəl...

-Nə vaxt? - Kərim özünü nə qədər soyuq, sərt apar-sa da dözmədi.

-Bu gün...

-Görürsən... Sən yenə də məni aldadırsan. Sən sevməyə qadir deyilsən. Heç ərini də sevməmişən, o səni bəyənib alıb. Sevən qadın sevdiyi ilə belə vidalaşmır. Dünən bütün bazar günü sənin ixtiyarında idi. Gəlib mənlə görüşə bilərdin. Sevən qadın sevdiyindən möhkəm qorunmur. Yola düşməyinə bir-iki saat qalıb bura zəng edirsən...

-Sizi sevirəm... - Gülər hıçqırdı.

-Nə deyirsən? Məni bir dəfə aldatmısan... Deyirsən, bir də aldanım?

-Yox... Sizi aldatmamışam. Sizin yaddaşınızda elə qalmaq istəmirəm. Mən sizi çox... lap çox sevirəm... Sağ olun. Sağlıqla qalın. - Gülər ağlayırdı.

-Dayan, əzizim! Mən hər şeyə hazırım. Sən iradəli olsan, ondan ayrılсан, biz evlənəcəyik. Hər şey yaxşı olacaq.

-Mümkün deyil bu. Əlvida, əzizim... - Gülər telefonu söndürdü.

-Yaxşı yol! - Kərim əlini ağrıyan ürəyinə apardı. - Görürsənmi? Mən uşaq deyiləm ki... Mən sənin nəyə qadir olduğuna bilirəm. Sən beş fikrə qulluq edən adamsan. Çox təəssüf... Getmə deyən kimi telefonu söndürdü... Mən ona zor edə bilmərəm ki... Özü də deyir ki, sizi sevirəm. Necə sevgidir axı bu?

Kərim, yenə başladı? O, səni sevmir. Görmürsən, çıxıb ərinin yanına gedir?

Bəs nə üçün dünya, aləm birdən-birə başına belə dar oldu, nə üçün gözləri yaşla doldu, nə üçün ürəyi əsim-əsim əsir?

Deyirlər ki, kişilər güclüdür... Amma onun sevgilisi, - o sevimli qadın ağlayaraq gedir, osa heç nəyə qadir deyil, heç nəyə...

Gülər Kərimlə danışandan sonra sanki qəlbindən asılmış daş götürülmüşdü. Yox, sevdiyin adamı aldatmaq, təhqir etmək elə də asan deyil. Bu fani dünyada kimisə sevəsən, ondan ötrü heç nədən keçməməyin bəs deyilmiş kimi, hələ onu bir təhqir də edəsən...

Getmək... Getmək... Bir sevən qadın kimi o, heç nəyə qadir deyil. Sevgilisinin yanına getməyə, onunla yaxından vidalaşmağa belə qadir deyil. Artıq bu mümkün deyil... Artıq hər şey... bütün cəhdlər əbəsdir. Vəssalam... Hər şey bitdi...

...Gülər çox dalğın idi... Kimlərsə ona kömək etdi, təyyarədən düşdülər. Budur, Kamran göründü. Gülə-gülə onlara tərəf qaçdı; oğlunu, Güləri öpdü. Gülərin dalğınlığını o dəqiqə sezdi. Diqqətlə ona baxaraq soruşdu

-Yol sizi yormadı ki?

-Yox...

-Xəstə deyilsən ki?

-Yox...

...Əri yeməyi qızdırdı. Yemək yedilər.

Otaq çox səliqəli, rahat idi. Əri gülə-gülə:

-Bu gün mən sizə qulluq edəcəyəm. - dedi. - Sən bir yuyun, özünə gəl. Çox yorğun görünürsən.

Gülər yuyunub gələndə Kamran artıq oğlunu rahatlayıb yatırmışdı. Gülər dinməz qurulanıb, saçlarını darayırdı. Kamran ona yaxınlaşdı.

-Darıxmışam sənin üçün... - Kamran dedi.

-Mən də... - Gülər yalan dedi.

-Sənsiz bir günüm olmasın. - Kamran dedi.

-Mənim də... - Gülər yalan dedi.

-Sənsiz dura bilmirdim.

-Mən də... - Gülər yenə yalan dedi.

-Mənim gözəlim! - Kamran onu cılıqlılıqla qucaqladı. Gülər də özünü elə göstərirdi ki, guya o da ehtirasla ərinə istəyir. Və qəlbində bir dəhşət var idi: İlahi, bu kişiye qarşı qəlbində nöqtə boyda bir hiss qalmamışdı: bu an kişinin ehtirasdan yandığı bu an o, gizli bir əzabla bunun nə vaxt qurtaracağını gözləyirdi.

Ərin səni öpəndə üzdən razılaşdığı, qəlbində isə iyrendiyin anlar olarmış. Bütün bunlar necə iyrenc şeylərdir; islaq yaş dodaqlar sənin dodaqlarını sümürür, boyun-boğazında, sanki iyrenc bir kərtənkələ sürünür, qəlbində ikrah oyadan isti bir nəfəs nəfəsinə qarışır, ürəyin sıxılır; inləyərək nəfəsini azad etmək istəyirsən, o isə məmnuniyyətlə artıq ehtirasdan inlədiyini düşünür; öz yad, yadlaşmış dodaqları ilə ağzını bərk-bərk tutur. Qışırmaq istəyirsən; çəkil ürəyim partladı axı, gözlərlə ona yalvarırsan, bir şey anlamayan gözlərini gözlərinə dikir, əllərini azad etmək istəyirsən, barmaqlarını barmaqlarına keçirir. Çarən kəsilir, başa düşürsən ki, bütün bunlara dözməkdən başqa ayrı əlac yoxdur.

Nəhayət, hər şey sona çatır. Lakin dəhşətli odur ki, buna bənzər gecələri yenə duymalısan.

Dəhşət... Bütün bunlara dözmək lazımdır. Qalan ömrü belə keçirmək lazımdır... Başqa yol yoxdur, başqa həyat yoxdur. İnsanların yaşaması üçün başqa kainat yoxdur. Dünyaya yenidən gəlmək olmaz, yenidən uşaq olmaq, dünyaya nağıl gözü ilə baxmaq olmaz. Yenidən xəyallarda sevgili yaşatmaq, ağ atlı oğlan gözləmək olmaz. Olmaz, əzizim, olmaz.

Zaman... Ah, zaman əsrlərdir ki, insanları son baharda tökülmüş yarpaqlar kimi ağzına alıb süpürləyər-süpürləyər ölümə doğru aparın həmin zamandır. Vaxt var idi bu zaman Füzulinin dövründə əsirdi, indi də bu dövrdə əsir. Və insanların, - yarpaq kimi küləyin ağzında uçan insanların vaxtı çox... lap çox azdır. Bu insanlar desələr də ki, biz ölməyəcəyik, yaddaşlarda yaşayacağıq - mənasızdır. Bu yaddaşlar özü nədir ki... - uçan yarpaqlar. Ah, əzizim, Füzulinin dövründə də var idi məhəbbət... Ah, insanların böyük hiss adlandırdığı o nemət. Uşaq başı aldadan o şirniyyat. Birinci nə götürmüşsən, götürmüşsən, xoşuna gəlsə də gəlməsə

də... Qəndqabından ikincisini əl uzadıb götürmək olmaz. "Sən yeməsən, o da qaçaşındır" - deyirlər. İkinci-ni əl uzadıb götürmək üçün nələr... nələr lazımdır. Hər oğulun işi deyil bu.

Əri, deyəsən, nə isə duymuşdu. Çox, lap çox həssas idi Gülərə qarşı. Səhərlər işə gedərkən Gülərə yaxınlaşır, məhribanlıqla onu öpürdü. Gülər də nəzakət xətirinə onun öpüşlərinə cavab verir, qəlbində bir xəcalət duyurdu. Lakin nə mənası? Gülər Kərimi bir an da olsun xəyalından çıxarda bilmir, elə hey onu düşünürdü.

Günlər beləcə keçir, Gülər darıxır... darıxırdı...

...Bərk yağış yağdı... Gülər pəncərənin qarşısında durub bayıra baxırdı: əri işdə, oğlu baxçada idi. Göy guruldayır, yağış yağır... yağdı... Gülər dəli bir istək duydu bu yağışın altında islanmaq, yaxınlıqdakı çayın sahilində ayaqlarını yaş otlarda islada-islada gəzmək üçün.

Əvvəlcə fikrindən daşındı: əri gəlib onu axtarardı. Sonra isə... qadın qəlbində bir qəzəb duydu, Kamranı düşünüb adicə bir istəyini həyata keçirə bilməməsinə acığı tutdu. Geyinib çayın sahilinə endi.

Necə gözəl bir mənərə idi; Yer, Göy sanki bir-birinə qovuşmuşdu, hər tərəf su rənginə bürünmüşdü.

Nəhəng çay dalğaların Güllərin dayandığı sahilə döyəcəylərək axıb gedirdi. Qadın qəlbində bir titrəyiş duyaraq çaya baxırdı. Əsrlərdir bu çay beləcə axır, onun mavi suları nələrin... nələrin şahidi olub. Bu çay bax, beləcə axmaq üçün yaradılıb, - ulu Tanrı onu yaradanda alnına bax, beləcə sahilləri döyəcəylərək axmağı yazıb. Hələ bu yağışa bax, gör necə yağır... Dünya yaranandan beləcə yağışlar yağıb, goylər guruldayıb, çaylar axıb, dənizlər dalğalanıb, insanlar yaşayıb...

İnsanlar yaranandan həmişə nəyisə sevməyə can atıblar; dağları, daşları; yerləri, göyləri, Tanrını, bir-birini sevlər. Bu sevgi onların həyatına az-çox mənə, bəzək verib. Bu sevgi insanlara bəzən xoşbəxtlik, bəzən bədbəxtlik gətirib.

Ürək... Bu ürək nə deyir axı? Nə üçün sıxılır? Bir Təbiətə bax! Təbiət bax, indicə ağlamırmı? Məhəbbətə düşər olmuş sevmən bir qadın kimi ağlamırmı? Çay onun damarlarından axan qanı, bu yağış göz yaşları deyilmi? Bu tutulmuş, qaralmış hava onun tutqun, kədərli siması deyilmi?

Gülər ağlayırdı... Əlindəki çətiri açıb bu selləmə axan yağışın altına tutmaq heç ağlına gəlmirdi.

Yağış yağdıqca oz suları ilə onun saçlarını yuduqca o, sanki, təsəlli tapırdı. Onun qəlbə kimi ağlayan, sıxılan bir qəlb var idi, - bu elə ana Təbiətin öz qəlbə idi. Ah, necə yaxşı olardı: bu yağışa qoşulub bu gözəl çayın sularına qarışmaq: bu sularla, bu yağışlarla, bu göylərlə birləşmək...

Gülər zamanın axarını itirmişdi: o elə bir anda idi ki, bu anda keçmiş gələcəyə, gələcək indiki ana qarışır.



Ah, onun sevgilisi, o gözəl kişi... Gülərə "Gəl" deyirdi, heç nədən qorxmurdu. Xarakterinə uyğun olaraq vasvasılıqdan uzaq, tərəddüdsüz, nə istədiyini bilən adam, - Təbiətin özü kimi təbii, kobud, sərt kişi. Gülər özündə olmayan, lakin onda olan bütün cəhətlərin aşığı idi. Belə bir kişinin səni sevdiyini duymaq özü bir xoşbəxtlikdir.

Lakin... Gülər bu məhəbbəti, yəqin ki, itirdi. Sevdiyi üçün heç nədən keçməyən qadın sevilirmi?

Bəs Gülər nə etsin?

İnsan yarandığı gündən onun üçün müxtəlif sədlər, sərhədlər qoyublar, həmişə insanı cilovlayıblar, onu öz məcrasına salıblar. Heç bir insan güc tapmayıb bu məcradan çıxmağa. Çıxanda gülüş hədəfi, kinayə obyektinə olub, insanlar məcrasından çıxan insana həmişə istehza ilə baxıblar. İnsanın da elə bu çay kimi alınma yazılmış öz taleyi var.

Gözəl çay, nə fərqi var ki, sən hansı torpaqlarda axırsan, hansı dağlardan başlamısan. Nə fərqi var ki, sənin sahilində hansı dildə danışan insanlar gəzişir, hansı balıqlar yaşayır sənin sularında... Sən və Gülər bir ananın, - ana Təbiətin övladları deyilmi? Sən və Gülər əbədi olaraq öz məcranızda axmağa məhkum edilməmişinizmi?

Ah, əzizim Gülər, indi sən, bu zərif qadın bu boyda çayın müqabilində nəsən ki, öz məcrandan çıxmaq istəyirsən. Bir şey ki, Təbiət etməyə qadir deyil, sən edə bilərsənmi?

Gülər ağlayırdı...

Bənövşə gözlü nənəsi gəlib gözü önündə durmuşdu, göylərdən yağış şırımları arasından ona baxırdı, bənövşə gözlərindən bu yağış kimi damlalar axırdı. Daha əvvəllərdə olduğu kimi şən-şən gülümsəmirdi, eləcə qəmgin-qəmgin baxırdı. Gülər başını onun dizlərinə qoymaq, nazlanmaq istəyirdi, nağıl söyləməsini xahiş etmək istəyirdi.

O nağıl dolu günlərə, uşaqlığa qayıtmaq olsaydı, zamanın təkərini geriye fırlatmaq olsaydı...

Zamanın təkəri heç geriye fırlanarmı?

Gülər əslində ərini sevmişdimi, onlar arasında, doğrudan da, məhəbbət var idimi? Məhəbbətin nə olduğunu Gülər bilmişdimi?

Ta körpəlikdən nənələrimiz nağıllarla, analarımız arzularla bizi gələcəyə hazırlayır. Biz də qarşımıza çıxan bir kişini xəyali sevgilimiz sanırıq. Əslində bu belədirmi?

Gülərlə əri arasında Kərimə qarşı duyduğu çılğın məhəbbət var idimi?

Məhəbbət belə olurmuş... Sevdiyin adamın hər kəlməsini, sözünü xatırlamaq belə könlünə təsəlli verərmiş, onu xatirindən silməyə çalışdıqca, o, daha böyük bir əzəmlə xəyalına hakim kəsilərmiş. Onsuz dünya sənə bomboş, viran qalmış görünərmiş.

Baş düşərsənmiş ki, sənin qurduğun ailə əslində bir aldanış imiş, insanın özünün özünü aldatması deməkmiş, - məhəbbətdən əsər əlamət olmayan, qarşılıqlı anlaşma əsasında qurulan bir ailə. Bu ailə məhəbbət, - o əzəmləli qüvvə gələrkən dözə bilirmi? Vaxt var idi Gülər "Leyli və Məcnun"u oxuyar, anlamazdı ordakı duyğuları. Lakin indi... Doğrudan da, kimisə sevəndən sonra əvvəlki axarınla axmaq mümkün idimi?

Bəs bu məhəbbəti necə etiraf etmək mümkün idimi? Leyliyə nə var ki... O Gülərdən xoşbəxt idi. O qız idi, Məcnun da oğlan. Qız ərə getməli, oğlan da evlənməli idi. O sevgi kimlər tərəfindənsə başa düşülürdü. Bəs Gülərin məhəbbəti?

Günahkardır... Lakin... O ki illərlə yuxuda olub... O ki məhəbbət nədir indi bilib... Məhəbbət budur... Gülər bircə dəfə başını onun sinəsinə qoya bilsəydi, bütün qayğılardan, bütün götür-qoylardan, onu sıxan, əzən qüvvələrdən azad nəfəs ala bilsəydi... O zaman, o an, - o an bir dəqiqə olsa belə. - Gülər dünyanın ən bəxtəvər bəndəsi olardı. Mümkün idimi bu? Bəs Güləri öz mənəngənəsində əzən nələrdənsə azad olmaq mümkün idimi?

Bəs əvvəlki aldanışlarla necə, yaşamaq olardı? Qədim bir əfsanədə deyilir: hər bir insanın bu dünyada yarısı var. Və insanlar yaşadıkları bu dünyada o yarını axtarırlar. Ulu Tanrı heç vaxt bu yarılardan bir-birinə qovuşdurmur, onların qovuşmasından çəkinir. Niyə görə? Gülər bunu bilmir. Yalnız onu bilir ki, bu adam onun yarısıdır; onun fikirləri Gülərin fikirlərinin, hissləri hisslərinin, cismi cisminin yarısıdır. Və Gülərin fikirləri, hissləri, cismi bu yarıya qovuşmaq üçün uçum-uçum uçunur. Lakin bu mümkün deyil. Burada hədsiz maneələr var. Bu maneələr elə Tanrının qurduğu tordur, - yarının yarıya qovuşa bilməməsi üçün qurduğu tor. Bu tor vaxtilə kimlərə qurulub, indi də Gülərə qurulub.

Gülər ağlayırdı... Ərinin sevgilisinə yalandan cavab vermək o yana dursun, bəs oğlunun sevgilisinə necə cavab versin? Hər dəfə fikri dağınıq, xəyali başqa yerdə oğluna nağıl danışanda bir xəcalət duyurdu, lakin bütün bunlara son qoymağı bacarmırdı.

-İlahi, nə olar, yol göstər mənə. - Gülər ağlayırdı. - Ey axan Çay, ey çaxan şimşək, ey yağan Yağış, yaşamağı öyrət mənə. Sünilik bacarmayan, ana Təbiət, mənə də özün kimi olmağı öyrət!

Gülər artıq özündə deyildi; çağlayan, sahili döyəcələyən çayın köpüklü sularına doğru gedirdi.

Hər bir insanın yarısı var, - ortaya atılan bir tapmaca. Bu yarını axtarmaq bir əzab, tapmaq iki əzab, ona qovuşmaq üçüncü əzab...

Gözəl çay əzəmlə sinəsinə açıb məcrasından çıxmışdı. Görəsən, Gülərin də məcrasından çıxmasında onun rolu olmuşdumu?